

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 57. De officio Notarij,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

685. TERTIUM DUBIUM EST; an si aliquis fuisset procurator constitutus, assignato ei certo salario; ut certum aureorum in annum, vel pro tota causa, atq; postea substituat sibi alium procuratorem cui det tertiam illius salarj partē, possit tuta conscientia reliquum retinere? Ad quod respondendū videtur: si procurator ipse principalis sic substituat minus principalem, ut nihilominus suscipiat in se periculum negligentia, vel ignorantia substituti, sustineatque onus admonendi eundem substitutum, & scribendi ad locum vbi Aduocatus moratur, posse retinere partem salarj correspondentē quantitati, & qualitati illius laboris, & periculi. Quod si nihil illorum faciat, tunc totum salarium debere substituto; utpote cui incumbit totum onus exequendi illud pro quo constituta est: quæ merces, seu correspondens labori, curæ, & industria, pro quibus datur.

CAPVT LVII.

De officio Notarij.

SVMMARIVM.

- 684. De permissione scientia, & diligentia requisitis in Notario.
- 685. De veritate, & fidelitate, deq; ad hanc spectantibus: qualia sunt, nihil actū addere, vel detrāhere, ac sincere dicta partium scribere.
- 686. Deinde originale instrumentorum qua conficit, conseruare apud se, & quo modo.
- 687. Item cauere sibi ab his que in hoc negotio ipsum contaminatē peccato mortali, iuxta doctrinam Nauarri.
- 688. Deniq; vt bona fide agat quoad instrumenta exhibenda.
- 689. Duo in quibus iustitia in Notario requisita. prout pue cōstitit.
- 690. De faciente instrumentum ystura ium.
- 691. De faciente instrumentum contra libertatem Ecclesiasticam.
- 692. Peccatum Notarij accipientis salarium cum non debetur.
- 693. Peccatum accipientis supra taxam à Principe factam.
- 694. De eo, quod Notarius accipere possit gratis datum.

DE officio Notarij cōmuniter agunt Sūmularij in verb. Tabellio: Caiet. in verb. Notarij peccata. D. Anton. 3. par. tit. 6. c. 3. Nauar. in Ench. c. 23. n. 25. & 52. ac sequi. Petr. à Nauar. lib. 3. De restit. c. 3. n. 11. & alioquot sequent. atq; de Institutione Sacerdotum, Toleus lib. 5. cap. 61.

Condições in Notario requisitæ.

SECTIO I.

684. Cōditiones autem in eo requisitæ, ex quibus ferendum est iudicium de peccatis, quæ in officij executione committit, sunt permissio, scientia, diligentia, veritas, fidelitas, & iustitia. Atque de permissione monendum est tantum, eodem, & eadem de causa ab officio Notarij repelli, qui repelluntur ab officio Aduocati.

Quod attinet ad scientiam, ea debet esse mediocri, saltē earum rerum quæ ad id ipsum officium pertinent. Diligentiam vero perinde ac Procurator debet adhibere moralem. Quod si per illius negligentiam, (vt quando lata sua culpa amittit protocolium, vel nō notat aut diem, aut aliquem omisit in processu) pars patitur damnā, peccat mortaliter, & teneatur ad restitutionem, vt ex preste Angel. in verbo Tabellio, §. 6. Et si autem non debeat esse Doctor, vt idem addit; debet tamen habere scientiam, saltē mediocrem earum rerum quæ ad artem ipsius spectant, nec ignorare clausulas solitas poni in contractibus; cum vt plurimū imperitia talium soleat damna multa, litēq; cauere: vnde multorum conscientia in discrimine constituntur, prout Conc. Trid. habet sess. 22. cap. 10. De reform. Et ideo decernit, vt Episcopus tanq̄ Sedis Apostolicæ delegatus, possit priuare, & ad tempus suspendere quoscuq; Notarios imperitos, vel in officio delinquentes. Quibus dubium non est annuerandos esse eos, qui facientes contractus, apponunt clausulas quæ difficultates inducunt, & contentioni b. dant occasionem. Qui & ea de causa tenentur ad restitutionē damnorum secutorū, tanq̄ obligati, nō tantum Deo, sed etiam hominib. ex D. Anton. in fine cit. cap. 3.

De veritate, & fidelitate.

SECTIO II.

684. QVOD attinet ad veritatem, & fidelitatem in Notario requisitam: is ad obseruationem illius tenetur sub iuramento, q̄ ab ipso (vt ex Hostiens. ac nōnullis aliis attingit Nauar.

Valerij Par. 111. Tom. 2.

in Enchir. cap. 25. n. 52.) in sua creatione exigitur, ipseq; prestat. Eadem vero cōstitit in his. Primum est, vt ipse caueat sibi ab omni falsitate, seu veritatis mutatione dolosa, aut malitiosa; aliqua nimirum fingendo, quæ acta nō sunt inter partes, vel ex malicia aliquid eidem actis addendo, vel detrahendo, vel aliter immutando, vnde instrumentum falsificetur. Quæ ratione vltra peccatum graue quod committit, obligationem incurrit ad restitutionem damni inde secuti; utpote, qui ei causam dat: quod idem est ac illud dedisse, iuxta cap. final. De iniuriis, & damno dato.

Secundum est, vt non solum conficiat verum instrumentum, sed etiam dicta partium ita scribat, vt mens earum finire intelligatur; cum constet sæpe rem eandem, alio, alioq; modo dictam, alio, alioque modo accipi, atq; detrimentum inde sequi.

Hinc aduerte falsi reum effici Notariū qui in instrumento scribit numeratam esse pecuniam, quam non vidit numerari, & dubitare potest, an numerata sit. Quamquam si coram se fiat numeratio, si non adlit quidem integra, sed ramen partes afferant factam esse integram; bona fide ita esse credens, scribendo in instrumento integram numeratam esse, nō arguetur falsi: quia talis scriptura non tam instituitur ad afferendum quod verum est, quam ad referendum ea de quibus partes inter se consenserunt, iuxta ipsorum v. r. b. a.

Tertio, vt seruet apud se copiam, seu originale omnium instrumentorum, neq; ipsam det alicui, sed petentib. concedat solummodo transumptum. Tenetur enim originale apud se diligētē custodire, ac eo vt ex Toledo lib. 5. de instrum. Sacerd. cap. 61. ad restitutionem teneatur Notarius, si quando alicui detrimentum ex eo obuenciat, quod apud ipsum non maneat originale. Adde etiam, vt non solum seruet originale in breuib. seu in ea forma qua contractus initus continetur breuiter, & protocolium vocatur: sed etiam cum potuerit, extendat illud in formam instrumenti perfecti: redigatq; in registrum, veri instrumenti vim, autoritatemq; habere possit ad subsidium innocentis.

Quarto, vt caueat sibi ab illis peccatis mortalibus, quibus in hac re, ex Nauar. in Enchir. c. 25. n. 54. se contaminat, tum is qui rogatus (non rogatus non tenetur ingerere se, ex Sylu. in verb. Tabellio, §. 8.) dare aliquod instrumentum quod tenetur dare, non dat, ne parti aduerse, aut amicis eius displiceat, aut donis corruptus: tum is qui nō informat partem, quæ per ignorantiam renunciatura est alicui iuri. In quo vtroq; casu obligatio est ad restitutionem damni, utpote cui causa datur: tum etiam qui die festo absque necessitate, solaq; cupiditate lucri instrumenta facit, cum in alium diem differre cōmode possit. Pro quo faciunt dicta in præced. lib. 19. cap. 3. de actib. forensibus in die festo prohibitis.

Tum præterea is qui rogatus à pauperibus non valentib. soluere ei iura sua, recusat scribere ipsorum instrumenta: aut iam scripta in publica forma, eis tradere. Attamen quia ille peccat contra religionem, & hic contra charitatem, non autem cōtra iustitiā, neuter ex solo tali peccato obligatur ad restitutionē. Quod patet de priori, & posteriori, ex eo pbatur, q̄ Notarius sua instrumenta cuiq; exhibere teneatur quidē ex iustitia, nō tamen exhibere gratis, nisi alium de accipiat iustum salarium. Tum demum is qui conficit testamentum carentis iudicio, aut non vtentis ratione. Qui quidem ad restitutionem tenetur ei qui ab intestato successurus erar. Idē die si dolo aut importunis precib. inducat testatorem instituire alium hæredem, quam eum quem statuerat instituire. Quamquam ex eod. Nauar. in seg. cap. 26. n. 36. non est illicitū verbis simplicibus, sine magna importunitate, per se, aut alium precari testatorem, vt sibi potius, quam alij relinquat hæreditatem suam. Tam hoc autē quam illud Couar. docet ad Regulam Peccatum, de reg. iur. n. 6. par. 2. §. 7. in fine.

Quinto, ne in gratiam vnius partis occultet instrumentū sine quo altera pars nequit recuperare illud quod est sibi ab ea debitum. In quo cum iniuriolus sit, tenetur ad restitutionem. Quod idem eadē ac etiam maiore ratione dicendū est, si occultet instrumenta quæ cōtinent legata aliquib. facta. Imo, si facta esse ignorent, neq; ipsis post longū tempus soluantur, tenetur de factis fidem eis facere, exhibitione instrumentorū, quæ apud se habet. Id enim pertinet ad fidelitatem, quam se in Repub. seruaturum sub iuramento promisit.

Tt Sexto,

Sexto, vt partes de iis quæ violenta, fraudulenta, & obfcura sunt, deque aliis quæ possunt ipsis præiudicare, faciat certiores; hoc D. Anton. 3. par. tit. 6. cap. 3. §. vi. annotat; & patet, quia censetur alioqui esse in dolo, atque adeo peccare, cum obligatione ad restitutionem.

Septimo, vt non modo non recuset dare instrumenta, aut transumptum processus, quando legitime ab eo exiguntur; sed etiam, vt nihil falsi in eis inferat, nihil diminute scribat, nec sigillum, aut aliquid aliud pertinens ad substantiam veritatis immetet: ex quo & crimen, & poenam falsarij incurreret. Quæ vero solemnitates sint, per quas cognoscatur, an instrumentum sit validum; & fideliter factum, iuris peritorum est tradere. De illis qui vult, videre potest D. Anton. 3. parte, tit. 6. cap. 3. §. 5. & Couar. in lib. practicarum quaest. cap. 20.

De iustitia requisita in Notario.

SECTIO III.

689. **S**uperest dicendum de iustitia, quæ est conditio vltima earum quæ in Notario requiruntur. Principio igitur notandum est eam consistere præcipue in duobus: nimirum in instrumento conficiendo, & in salario suo exigendo. Atque vt Notarius in conficiendo instrumento iustitiam seruet, cauere debet ne faciat illicitum, aut iniustum, nomine iusti contractus palliatum: quo casu non tantum peccaret, sed etiam ad restitutionem obligaretur. Illicitum autem instrumentum censetur cum fuerit prohibitum fieri; vt est tum vsurarium, tum quod repugnat libertati Ecclesiastica.

690. Circa prius vero notandum est; quod si Notarius instrumentum continens contractum manifeste vsurarium, faciat in loco, vbi debitores in iudicio coguntur vsuras soluere, nec solutas possunt in iudicio ipso repetere; sic mortaliter peccet, vt interdum ad restitutionem teneatur, & plerumque in excommunicationem incurrat per Clementinam vnicam De vsuris. De qua præter glossam ibid. tractant Summularij in verbo Excommunicatio; Angelus in 7. casu, §. 43. Sylu. in 9. num. 82. Tabien. in 5. n. 50. Caiet. cap. 51. D. Anton. 3. tit. 25. cap. 39. Nauar. in Enchir. cap. 27. n. 143. §. 42. & alij inter quos est Suarez tom. 5. in 3. par. D. Thomæ disput. 23. excommunicatione 9.

Quando vero, aut obligationem ad restitutionem, aut hanc censuram à Notario faciente instrumentum vsurarium, incurrit, aut non incurrit contingat, declaratur per illud, quod post Syluestrum vsura 7. quaest. 7. Toletus in lib. 3. Instruct. Sacer. cap. 61. habet. Quod si Notarius instrumentum faciat de contractu manifeste vsurario, etiam mortaliter peccet, & in excommunicationem incurrat: non teneatur tamen ad restitutionem; quia ex tali instrumento vsurarius non accipit auctoritatem repetendi vsuras, cum sit iure ipso nullum; ita vt de eo iudicandum sit ac si non esset: nisi forte contingeret ipsum fieri in loco, vbi siue statutum iniquum, siue consuetudo iniqua vigeret, vt per eiusmodi instrumentum debitor cogi possit ad vsurariam solutionem. Nam tunc non esset excusatio ab obligatione ad restitutionem.

Si autem faciat instrumentum de contractu quidem vsurario; sed palliato nomine eius veri contractus, in cuius forma celebratur, & instrumentum ipsum scribitur; excusatur quidem ab excommunicatione, quia poenæ sunt interpretatione restringende; peccat tamen mortaliter, & ad restitutionem teneatur, nisi id faciat rogatus partis læsæ, quæ indigens pecuniâ, quam aliter non vult dare mutuo nisi vsurariam; consentit in contractum iniquum; tunc quidem à restituendo Notarius ipse excusatur, quia volenti non fit iniuria; non tamen à peccato quod committit cooperando voluntati vsurarij. Talem contractum hoc exemplo illustrat Toletus ibidem. Petrus dat mutuo Ioanni centum aureos nummos, vt post duos menses recipiat centum & decem, vsura est; ad quam palliandam nomine contractus veri mutui, instrumentum fit de mutuo centum & decem aureorum, cum Petrus dederit & Ioannes acceperit tantummodo centum, qui nihilominus in foro externo, vi talis instrumenti compellitur soluere centum & decem.

De alterius generis instrumento, hoc est, de facto contra Ecclesiasticam libertatem, tantum est addendum, quod Notarius illud faciens peccet mortaliter, cum ideo incurrat in excommunicationem per Cap. Nouerit, & Cap. Grauem, De sententia excommunic. De qua excommunicatione Summularij in verbo Excommunicatio, Angelus in 7. casu 5. Sylu. in 9. num. 31. Tabiena in 5. casu 20. Ad illius autem explicationem possunt sufficere quæ in 2. parte lib. 9. cap. 23. secl. posteriore diximus cum explicuimus clausulam 15. Bullæ cœnæ Domini.

Quo ad attinet ad Notarij salarium; vt in illo exigendo seruet iustitiam, cauere debet primo, ne pretium accipiat pro re, pro qua nullum exigi debet; vt pro literis ordinatorum, quemadmodum habet Nauar. in Enchir. cap. 25. n. 54. in fine, & post eum Toletus in memorato cap. 61. suæ finem a peccato, constat ex Concl. Trid. sess. 21. cap. 1. Vbi ratio tangitur, quod tale quid simoniacum sit, quando, vel loci consuetudo laudabilis fert, vt à Notariis nihil accipiatur, vel ipsis constitutum est salarium pro officio suo exercendo. Quod si. vt Nauar. addit, eidem Notario non detur aliquid ex publico ob tale exercitium, ipse potest licite accipere mercedem pro suo labore, considerata ipsius qualitate, non vero qualitate ordinis; nimirum, vt plus ideo accipiat, quod de maiori ordine per testimonium suum fidem faciat. Atque Conc. Trident. ibid. in negotio Ordinis, Notario non habenti aliunde salarium, determinat mercedem decimæ partis auri.

Secundo, cauere debet Notarius, ne exigat pretium iniustum, seu maius eo quod Principis, aut Reipubl. statuto taxatum fuerit. Nam ultra illud recipiens aliquid in notabili quantitate, peccat mortaliter: tum peccato iniustitiæ, & ideo cum obligatione ad restitutionem, ad quam perinde tenetur, ac ille qui in venditione tritici excedit notabiliter iustum pretium; tum etiam peccato peritij, quando quidem in creatione sua iurare solent se fideliter obiturum suum officium, & leges circa illud latas obseruaturum.

Vbi aduerte ex eo, quod pretium taxatum modicum sit, ita vt constet aperte, non correspondere operæ exhibite: Notarium si accipiat aliquid ultra taxam, excusari quidem à peccato iniustitiæ (si quidem iuxta boni viri arbitrium, non accipiat, quam obsequium ab ipso exhibendum mereatur) non excusari tamen à peritio cum violet iuramentum, quod initio susceptionis sui officij præstitit, & singulis annis renouat, de seruandis statutis (non abrogatis in rellige) quibus præscribitur ratio procedendi in eodem officio. Utud notans Toletus in fine cit. cap. 61. bene monet, sanctissime facturos Principes, si pretium conueniens habita ratione temporum, & regionum decernerent, vt tale iuramentum, quo multi illaqueantur, auferrent penitus.

Aduerte præterea, istud de se non obstat, quin si Notario aliquid gratis detur, possit illud recipere: nisi sit speciale statutum, quo prohibeatur recipere etiam sponte oblatum; item nisi dolose inducat litigantes ad aliquid ultra taxam donandum. Quod quidem fieri potest duobus modis, vno a liquiditer inferendo vim, vt v. g. recusando scripturas actorum, nisi illa superabundans quantitas ei detur: quia tunc est extorsio, non donatio; perinde ac cum vsurarius compellit sibi solui vsuras, quæ non debentur ei. Secundo vero modo litiganti taxam ignorantem dicendo plus sibi deberi quam eaferat, quando quidem si veritatem ille sciret, supra taxam dare nollet. Iam si Notarius dubitet, an quod sibi datur supra taxam, gratis ei detur, peccat recipiendo; vt ipse agit contra conscientiam, sequæ exponens periculo peccandi contra iustitiam accipiendo indebitum. Ad horum pleniorum notitiam faciunt quæ dicta sunt in lib. 10. cap. 11. quæ eadem ratione, qua ad Notarium, possunt ad Iudicem, Aduocatum, & Procuratorem accommodari.

Laus Deo, Beataque Virgini.